

De Nederlandse Ornithologische Unie organiseert jaarlijks een aantal themadagen. In dit katern zijn de verslagen van die themadagen opgenomen en zijn aankondigingen en ander verenigingsnieuws te vinden.

Voor actuele data en informatie zie www.nou.nu.

MEDEDELINGEN UIT HET NOU-BESTUUR

Themadag 26 Maart 2011 Naturalis: Kleurvariatie en soorten(vorming)

Op de themadag komen verschillende vormen van kleurvariatie aan bod, zowel binnen soorten als tussen soorten. De dag wordt gecombineerd met een bezoek aan Nederlands grootste natuurhistorische verzameling waar in kleine groepen naar variatie in verenkleeden gekeken kan worden. Daarnaast is er ook de gelegenheid om de rest van de vogelcollectie alsmede het museum zelf te bewonderen. Houdt voor meer informatie over de themadag, opgive

voor Naturalisbezoek en de ledenvergadering onze website www.nou.nu in de gaten. Deze heeft overigens door de handen van Wouter Halfwerk een mooie facelift gehad.

NOU tijdschriften- en boekenbibliotheek verhuist

De NOU tijdschriften bibliotheek is verhuist van Zoologisch Museum Amsterdam naar SOVON in Nijmegen. Dit is gebeurd omdat de bibliotheek weg moest bij het Zoologisch Museum in Amsterdam. Een optie was om de tijdschriften bij Naturalis onder te brengen, maar het bestuur heeft gekozen

voor SOVON in Nijmegen omdat bij Naturalis al veel van de tijdschriften aanwezig zijn en Nijmegen ons ook ruimtelijk in Nederland aantrekkelijk leek. De tijdschriften van de NOU zijn daarom nu te raadplegen bij SOVON in het Natuurplaza in het gebouw Mercator 3 op het universiteitsterrein van Nijmegen. Het beheer van de bibliotheek is door Jeroen van Zuylen overgenomen. We willen Tineke G. Prins en Kees Rooselaar, die deze taak jarenlang voor de NOU uitvoerden, hierbij nog eens heel hartelijk bedanken. Een delegatie van het NOU bestuur heeft een bezoek gebracht aan de nieuwe behuizing

Een delegatie van het NOU bestuur (Gerard Ouweneel en Erwin de Visser) krijgt van Jeroen van Zuylen uitleg over de nieuwe behuizing van de NOU tijdschriftenbibliotheek bij SOVON.

van SOVON om ook de nieuwe plaats van de bibliotheek te bewonderen.

Inmiddels is ook de NOU boekenbibliotheek verhuisd naar de Bernoulliborg op het universiteitscomplex paddepoel van de Rijksuniversiteit Groningen omdat de biologie ook naar dit universiteitscomplex is verhuisd. Dankzij de inspanningen van de Tine Lemstra, de bibliothecaresse van biologie en Annelies van IJsseldijk van FWN is de bibliotheek keurig bij elkaar gebleven en zijn de boeken daar te raadplegen. De precieze adressen zijn te vinden op de NOU website (www.nou.nu) of binnen in de omslag van deze Limosa.

Ardea toegankelijk bij BioOne

Per 1 januari zal *Ardea* toegankelijk zijn via BioOne. BioOne is een non-profit organisatie die zich tot doel stelt wetenschappelijke verenigingen, uitgevers en bibliotheken samen te brengen om de digitale toegang tot biologisch, ecologisch en milieugericht onderzoek te bevorderen. Omdat BioOne een ruime verspreiding heeft hopen we op die manier meer bekendheid aan *Ardea* te geven en een ruimer lezerspubliek te bereiken. Daarvoor ontvangt de vereniging ook een betaling die van het gebruik afhangt. We zijn erg benieuwd hoe deze ontwikkeling uitpakt.

Bereikbaarheid Limosa

De bereikbaarheid via de website van pdf's van artikelen uit *Limosa's* van vóór 1997 zal zeer binnenkort gerealiseerd worden. Recentere artikelen zijn reeds downloadbaar voor NOU-leden.

Financiën

Het algemeenbestuur heeft op 27 september 2010 de begroting 2011 vastgesteld. Voor 2011 is een klein overschot van ca. € 2000 begroot op een totale omzet van € 44 500. Voor 2010 wordt een overschot van ca. € 3 000 verwacht. De tarieven voor 2011 zijn voor NOU-leden en de Limosa-abonnees niet verhoogd. De resterende abonnementen zijn met ca. 2% verhoogd.

De leden en Limosa-abonnees zullen worden benaderd om vanaf 2011 via een machtiging automatisch de contributie of het abonnementsgeld te gaan betalen. Dit vanwege de hoge kosten die door de bank in rekening worden gebracht voor gewone overschrijvingen. Tevens zal daarmee de grote hoeveelheid vrijwilligerswerk die de ledenadministrateur Erwin de Visser aan de administratie besteedt verminderen. Een brief of e-mail met het verzoek de bijgesloten machtiging retour te zenden zal in november worden verstuurd.

Jonge bestuursleden gezocht

Het is hoognodig dat we meer mensen vinden die wat voor de vereniging willen doen. Met name jonge ornithologen zijn welkom. Mail naar onze secretaris (pmilders@upcmail) om aan te geven wat je expertises zijn en of je ook een bestuursfunctie ambieert.

SAMENVATTING THEMADAG

'WEIDEVOGELS TUSSEN KRIMP EN KRAMP'

De najaarsstudiedag van de Nederlandse Ornithologische Unie werd ditmaal georganiseerd samen met het Biologisch Werkverband van de Friese Academie. De belangstelling voor deze inspirerende weidevogelthemedag op 23 oktober 2010 in It Aljemint te Leeuwarden was bijzonder groot met een opkomst van lokale pers en ruim 160 bezoekers. Hieronder volgen de samenvattingen van de gehouden voordrachten.

Habitatselectie en broedsucces van Deense Kieviten in relatie tot agrarisch natuurbeheer en predatie

Preben Clausen, Johnny Kahlert, Rasmus Due Nielsen & Kent Olsen
(NERI, Denemarken)

Populaties van de Kievit nemen af in verschillende Noordepse landen, waaronder Denemarken, waar het bestand met 73% is gedaald sinds 1976. In

het verleden was de algemene gedachte dat dit samenhangt met problemen veroorzaakt door agrarische intensivering, maar recent wordt steeds duidelijker dat ook predatie een belangrijke rol speelt in de populatiedynamiek van Kieviten. Gebaseerd op een studie in het belangrijkste Deense broedgebied, Tøndermarsken, presenteren we gegevens over de respons van Kieviten op agrarisch natuurbeheer in natte graslanden, en laten zien dat de vogels natere gebieden duidelijk prefereren boven drogere, en dat graslanden die voorheen gebruikt zijn als akkerland (bv. voor graanteelt) voor hen minder aantrekkelijk zijn. De studie door Sarah Eglinton *et al.* (2010) over het voorkomen van evertetraten in permanent grasland van verschillende leeftijd en vochtigheid geeft een verklaring voor deze resultaten. Vervolgens presenteren we gegevens over het verloop in predatiedruk in situaties met lagere en hogere dichtheden van Vossen in twee Deense studiegebieden, Tøndermarsken en Vestamager. Wanneer we onze gegevens inbrengen in het kievitenmodel van MacDonald & Bolton (2008), blijken beide gebieden *sinks* te zijn voor Kieviten in tijden met hoge aantallen Vossen en *sources* in perioden met lage aantallen. Een tijdserieanalyse van 35 jaar tellingen uit Tøndermarsken laat zien dat agrarisch natuurbeheer en predatie in interactie met elkaar het huidige lage aantal Kieviten verklaren, en dat maatregelen op beide vlakken wellicht de enige manier zijn om de populatie terug te brengen op het vroegere niveau.

Waarom weidevogels vroeg moeten broeden, maar vaak niet vroeg genoeg zijn

Christiaan Both
(Rijksuniversiteit Groningen)

Onze zorg over afnemende weidevogelpopulaties is niet van vandaag of gisteren, maar minstens 60 jaar oud. Ook toen was men bezorgd over nes-

ten die steeds meer ten prooi vielen aan de vervroegende maaidatum. Interessant is dat veel weidevogelsoorten tot in de jaren '70 hun legdatum vervroegden, als mogelijke aanpassing aan dit vroegere maaien. Sinds die tijd zijn Grutto's niet eerder gaan broeden. Toch zouden ze dit wel moeten doen, want hierdoor kunnen ze hun reproductief succes verhogen door te ontsnappen aan de grasmaaiers, en voor vroege nesten is na mislukking de kans op een vervolglegsel groter. Ook zijn er aanwijzingen dat vroeg geboren gruttojongen hogere overlevingskansen hebben dan later geboren jongen, hoewel goede data hierover schaars zijn. We weten nauwelijks iets over het effect van geboortedatum op de kans dat een gruttojong als broedvogel terugkeert. Maar waarom leggen Grutto's niet eerder in het voorjaar hun eieren? Het lijkt erop dat ze dit best kunnen, want tussen aankomst in het broedgebied en eileg zitten zo'n 30 dagen. We begrijpen niet goed wat de reden is, maar het is mogelijk dat de Grutto's zich al zo sterk hebben aangepast in de afgelopen eeuw dat verdere aanpassing moeilijk is door beperkingen in hun fysiologie. We hebben ook wat aanwijzingen dat Grutto's die in de late winter door Spanje en Portugal trekken later en in slechtere conditie arriveren dan de weinige Grutto's die dit niet doen. Mogelijkerwijs spelen condities tijdens de trek dus ook een rol. Voortschrijdende klimaatverandering zal het voor de weidevogels niet makkelijker maken: er zal nog eerder gemaaid worden en de essentiële insecten voor de jongen pieken steeds eerder in het jaar, ook in reservaatgebieden. Als de vogels zich hier niet meer op kunnen aanpassen, zullen nog betere omstandigheden gecreëerd moeten worden om weidevogels in Nederland te behouden.

Metingen aan de burgerlijke stand van weidevogels

*Theunis Piersma, Roos Kentie,
Lucie Schmaltz & Jos Hooijmeijer
(Rijksuniversiteit Groningen)*

Is het niet opmerkelijk dat in een welvarend en ontwikkeld land als Nederland, waar de wereldwijd unieke weidevogelgemeenschap als een belangrijk natuurlijk erfgoed wordt beschouwd, en ondanks enorm snelle populatieverliezen, er lange tijd geen langlopend onderzoek naar de winst- en verliesfactoren van weidevogelpopulaties bestond? Dat er zes jaar geleden vanuit fundamenteel wetenschappelijke hoek een begin werd gemaakt met dergelijk demografisch onderzoek (en dan nog alleen aan Grutto's en Kemphanen) is veel minder merkwaardig, omdat bij deze bijzondere en toegankelijke cultuurvolgers nog tal van belangwekkende populatiebiologische en evolutionaire ontdekkingen zijn te doen. In deze bijdrage geven we een beeld van de metingen tussen 2004 en 2010 aan de burgerlijke stand van Kemphanen en Grutto's in ons studiegebied in Zuidwest-Friesland. We bespreken de hindernissen die zich voordoen bij het maken van goede schattingen van rekrutering en overleving en presenteren de eerste uitkomsten. Door dit werk zijn we tal van fenomenen op het spoor gekomen die niet alleen wetenschappelijk maar ook in toegepaste zin belangwekkend zijn. Bijvoorbeeld: (1) in Nederland doortrekkende Kemphanen hebben een lagere jaarlijkse overleving dan Grutto's en zijn waarschijnlijk bezig met het verleggen van hun trekbaan naar het oosten, (2) een variabel percentage terugkerende Grutto's komt in het voorjaar niet tot broeden, maar slaat een broedjaar over, (3) de uitkomstpercentages van gruttonesten in weidevogel-reservaten zijn meestal ca. twee keer zo hoog als in gangbaar boerenland, (4) de overleving van volwassen Grutto's is weliswaar hoog maar kan fors verschillen tussen jaren, (5) er

is grote individuele variatie in de leeftijd waarop Grutto's voor het eerst vanuit Afrika terugkeren en tot broeden komen, (6) onze eerste schattingen van de overleving in het eerste levensjaar van Grutto's liggen tussen 30% en 70%, met een aanwijzing dat ze het beste overleven in jaren met een hoog broedsucces. Het lijkt er op dat hoe belangwekkender de eerste suggesties uit ons onderzoek zijn, hoe meer het nodig is om dit werk langer voor te zetten (om de suggesties hard te maken). Voor het begeleiden en evalueren van beheersmaatregelen is degelijk demografisch onderzoek een vereiste, en het levert ook nog eens spannende inzichten op over het leven van deze inspirerende landgenoten.

Resultaten van het EU-LIFE project Dümmer: het creëren van een bron

*Heinrich Belting (Niedersächsischer
Landesbetrieb für Wasserwirtschaft,
Küsten- und Naturschutz, Duitsland)*

Tot 1953 traden de rivier de Hunte en het Dümmer-meer in NW-Duitsland elk jaar buiten hun oevers, met als gevolg uitgebreide overstromingen van de omringende veengebieden (5000 ha). In 1953 werden dijken gebouwd, de natte graslanden in het veengebied werden ontwaterd en het landbouwkundig gebruik geïntensiveerd. Veel broedende en pleisterende vogelsoorten namen in aantal af of verdwenen geheel. Sinds 1987 echter is een totaal van 2500 ha aan particuliere gronden aangekocht en opnieuw vernat. Het hoofddoel is de regeneratie van natte graslanden voor weidevogels. Vijftig instelbare sluisjes werden aangebracht in de ontwateringssloten. Hiermee kunnen waterpeilen worden aangepast tot niveaus die kenmerkend waren voordat de dijken werden gebouwd. Overstroming in de winter en een langzame stapsgewijze ontwatering in het voorjaar brengen de geschikte habitats voor weidevogels terug. De aangekochte terreinen worden verhuurd aan 140 lo-

kale boeren, die het grasland in de zomermaanden benutten op een manier die aansluit bij de natuurbeschermingsdoelen. Het nieuwe beheer heeft tot successen geleid. Soortenrijke natte graslanden ontwikkelen zich nog steeds en meer dan een dozijn verdwenen soorten is teruggekeerd als broedvogel, waaronder Kemphaan, Kwartelkoning, Porseleinhoen, Pijlstaart en Zomertaling. De weidevogelpopulaties groeien; aantallen van Grutto, Wulp en Watersnip zijn verdubbeld of verdrievoudigd. Hun broedsucces is sterk verhoogd en voor Watersnip, Grutto en andere soorten is het gebied veranderd van een *sink* in een *source*. Periode, duur en oppervlak van de overstromingen hebben effect op het uitkomstsucces, predatiedruk (doordat de afwezigheid van muisen predators weghoudt), voedselbeschikbaarheid en kuikenoverleving. Een mozaïek van verschillende waterpeilen is het meest aantrekkelijk voor een grote variatie aan soorten en in het bijzonder voor de Grutto. Het verzekeren van de optimale waterpeilen in combinatie met een duurzaam beheer van de overstroomde graslanden vormt de uitdaging voor de toekomst.

Inrichting en beheer van weidevogelgebieden: wat werkt wel, wat werkt niet

Ernst Oosterveld (Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek)

In weidevogelgebieden zijn openheid, rust, bodemvocht, bodemkwaliteit, vegetatie en predatie belangrijk. Wat betreft openheid en rust voldeed in 2004 14% van de boerenpercelen met een uitgestelde maaidatum in Nederland en een derde deel van de reservaten in Friesland niet. In de nieuwe Subsidie-regeling Natuur en Landschap (SNL) zijn de eisen op dit punt aangescherpt. Herstel van openheid van Friese weidevogelreservaten blijkt vaak maar gedeeltelijk mogelijk. Grutto's hebben een sterke voorkeur om te broeden bij een waterpeil tussen 20 en 40 cm bene-

den maaiveld. Watersnippen en Slob-eenden moeten het wat natter hebben: 0-40 cm beneden maaiveld. Gruttopopulaties kunnen in van oudsher goede weidevogelgebieden ook stabiel blijven bij gangbaar landbouwpeil, maar dan wel met lagere dichtheden dan in reservaat en mits voldoende kwaliteit mozaïekbeheer wordt gerealiseerd. Verhogen van het waterpeil kan leiden tot herstel van populaties. Buiten reservaten is er op dit gebied alleen beleid voor plasdras. In extensief beheerde reservaten zijn bekalken en meer vaste mest effectief voor herstel, door toename van bodemfauna en teruggingen van Pitrus. Hoe meer lang gras voor gruttokuikens beschikbaar is ('kuikenland') hoe groter hun overleving. Op perceelniveau blijkt echter geen positief effect van uitgesteld maaien op de broeddichtheden. Ingebied in een gebiedsaanpak met mozaïekbeheer kan uitgesteld maaien wel werken, mits toegepast in van oudsher goede gebieden. Met financiering uit de SNL-regeling wordt de gebiedsaanpak op aanzienlijke schaal opgepakt. Predatie is in de laatste 20 jaar een belangrijke oorzaak geworden van achteruitgang of tekortschietende reproductie bij steltloperpopulaties in cultuurlandschappen. Predatie wordt onder andere versterkt door intensieve landbouw, maar extensivering van het beheer alléén dringt mogelijk de predatiedruk niet voldoende terug. Maatregelen worden vaak op te kleine schaal en/of op de verkeerde plaats toegepast om effectief te kunnen zijn. Ruimtelijk concentreren in grote, van oudsher goede gebieden lijkt te kunnen werken. Predatie hangt echter als een zwaard van Damocles boven het herstel.

Hoe is de effectiviteit van het weidevogelbeleid te verbeteren?

Dick Melman (Alterra)

Het Nederlandse weidevogelbeleid heeft een lange historie (sinds 1975).

Tot nu toe heeft het niet de resultaten opgeleverd die waren beoogd: een stabiele, duurzame weidevogelstand. Daarvoor zijn diverse oorzaken aan te geven: (1) ontbrekende ecologische kennis, (2) onvoorziene maatschappelijke ontwikkelingen, (3) traagheid en veranderlijkheid van het beleid, en (4) gebrek aan begrip tussen beheerders (boeren) en onderzoekers. De verschuiving van landelijke naar provinciale eindverantwoordelijkheid biedt kansen maar geeft ook risico op verdeeld beleid. Zo is er op dit moment de neiging om de oplossing te zoeken in weidevogelkerngebieden. De definitie daarvan en de consequenties die zo'n benadering met zich meebrengt zijn evenwel nog onduidelijk. Vragen die daarbij aan de orde komen zijn: op welke soorten hebben de kerngebieden betrekking en welke aantallen per soort zijn aan de orde? Hoe wordt het ruimtelijk beleid in de kerngebieden geregeld (provinciale ruimtelijke verordening?) en wat wordt er geregeld? En voorts: wat is bepalend voor de totale omvang van de kerngebieden: de omvang en duurzaamheid van de populatie of het beschikbare budget? Elke provincie lijkt nu zijn eigen invulling te gaan geven; er is geen landelijke regie. De perspectieven voor nieuw elan in het weidevogelbeleid lijken met het nieuw aangetreden kabinet niet gunstig: minder budget en verschuiving van reservaatvorming naar beheer door boeren en particulieren. Voor beter weidevogelbeleid zijn noodzakelijk: heldere doelstellingen, draagvlak bij alle betrokkenen, meer kennis en gedegen uitvoering, landelijke regie en voldoende budget.

Bezoeken en nestbescherming bij weidevogels

Maja Roodbergen, Wolf Teunissen, Paul Goedhart en Hans Schekkerman (SOVON en Biometris, Wageningen UR)

Weidevogelpopulaties in Nederland nemen steeds sneller in aantal af, on-

danks beschermingsmaatregelen zoals reservaten, beheersovereenkomsten met boeren, en de bescherming van jaarlijks ca. 150 000 nesten door vrijwillige weidevogelbeschermers. Hoewel landbouwintensivering de belangrijke oorzaak is van deze achteruitgang, is er groeiende bezorgdheid dat de neergaande trend in recente jaren wordt veroorzaakt of versterkt door toeneemende predatie. Bescherming van legfels door vrijwilligers die ze opzoeken en markeren verlaagt nestverliezen door agrarische werkzaamheden, maar tegelijkertijd leiden de hiermee verbonden nestbezoeken tot extra verliezen door predatie. Dit blijkt uit een statistische analyse van gegevens uit twee grote weidevogelstudies, met een model waarin naast de 'natuurlijke' dagelijkse overlevingskansen van een legfel ook een 'bezoekeffect' h wordt geschat dat weergeeft hoe de overlevingskansen verandert op de dag waarop een nest wordt bezocht. Voorafgaand aan deze analyse hebben we met simulaties verkend hoe accuraat het model een bezoekeffect detecteert. Hieruit bleek dat s en h gedeeltelijk inwisselbaar zijn, wat het nauwkeurig schatten van deze parameters bemoeilijkt. Desondanks werd voor alle vier onderzochte soorten weidevogels in beide datasets een negatief effect van nestbezoeken op de predatiekansen gevonden. Dit bezoekeffect is groter (tot 15% per nestbezoek) in gebieden met hoge predatiedruk dan in gebieden met minder predatie. Het opsporen en markeren van nesten door de vrijwilligers leidt hierdoor niet onder alle omstandigheden tot een hoger broedsucces. Eénmalige bezoeken van nesten die met agrarische activiteiten te maken gaan krijgen resulteren in een hoger uitkomstsucces dan wanneer deze nesten niet worden beschermd, maar afhankelijk van het type agrarische activiteit zullen vervolgebzoeken dit positieve effect teniet doen. Daarom bevelen wij aan om (1) nestbescherming te beperken tot die nesten die geconfronteerd gaan worden met

agrarische activiteit, en (2) de legfels na het toepassen van de beschermingsmaatregel pas opnieuw te bezoeken na de verwachte uitkomstdatum (die is vast te stellen met een drijftest).

Te gast in een vervreemd landschap?

Eddy Wymenga (Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek)

In de planologie worden hoog- en laagdynamische gebieden onderscheiden om een zonering te kunnen aanbrengen in regio's waar economische ontwikkelingen prioritair zijn en daar waar dat niet het geval is. In de ecologie zijn er ook gebieden met een hoge en lage dynamiek, waarbij het hedendaagse agrarische cultuurlandschap een voorbeeld is van een hoogdynamisch landschap. Dat zijn gebieden met veel milieudynamiek tussen en soms zelfs binnen de seizoenen. In de reeks Scholekster - Kievit - Grutto - Tureluur - Watersnip - Kemphaan zien we een opmerkelijke variatie in reproductie- en defensiestrategie. Passend bij een hoogdynamisch landschap heeft de opvallende Scholekster een open nest dat maximaal wordt verdedigd. Bij de in laagdynamische gebieden (venen en toendra's) broedende Kemphaan zijn de broedtaken daarentegen gedeeld, is het vrouwtje onopvallend, en wordt het goed verstopte nest niet verdedigd. Andere soorten zitten daar tussenin. De soorten van hoogdynamische landschappen hebben de capaciteit tot vervolglegels en broeden vaker semikoloniaal. Dat laatste gebeurt alleen onder omstandigheden met weinig grondpredatie, zoals op eilanden of bij veel overstromingen. In Friesland stonden tot in de jaren zestig jaarlijks duizenden hectaren grasland onder water. Er was relatief weinig predatie door de grote openheid van het landschap, de geregelde overstromingen (weinig muizen!) en de stevige jacht of stroperij op predators. Waren de zeer hoge weidevogeldichtheden van toen een vorm van semikoloniaal broeden als uiting

van een weidevogellandschap optima forma? De overstromingen van toen hebben plaatsgemaakt voor de agrarische hyperdynamiek van van nu, met maisakkers, stalvoeding en een nog voedselrijker landschap. Er is sprake van verdichting en vervuiling, met als resultaat een aanmerkelijk hogere predatiedruk dan in het verleden. De destijds succesvolle broedstrategieën hebben nu nauwelijks meer resultaat. De typische weidevogelniche lijkt daarmee zo goed als verdwenen.

Met dit concept als leidraad is wellicht de beste strategie om weidevogels te beschermen het terugvallen op de planologie. Wijs laagdynamische weidevogellandschappen aan: grotere aaneengesloten en zeer open gebieden met een deel hoge waterpeilen en een groot aandeel aan matig intensief en extensief landgebruik. Daarmee richten we ons niet alleen op Grutto's maar op de hele weidevogelgemeenschap.

Adressen lezinghouders

Preben Clausen, Department of Wildlife Ecology and Biodiversity, National Environmental Research Institute, Aarhus University, Grenåvej 14, DK-8410 Rønde, Denmark; pc@dmu.dk

Christiaan Both en Theunis Piersma, Centrum voor Ecologische en Evolutionaire Studies, Rijksuniversiteit Groningen, Postbus 11103, 9700 CC Groningen; c.both@rug.nl en t.piersma@rug.nl

Heinrich Belting, Niedersächsischer Landesbetrieb für Wasserwirtschaft, Küsten- und Naturschutz, Am Ochsenmoor 52, D-49448 Hüde, Duitsland; Heinrich.Belting@nlwkn-olniedersachsen.de

Ernst Oosterveld en Eddy Wymenga, Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Suderwei 2, 9269 TZ Veendam; e.oosterveld@altwym.nl en e.wymenga@altwym.nl

Dick Melman, Centrum Ecosystemen, Alterra, Postbus 47, 6700 AA Wageningen; dick.melman@wur.nl

Maja Roodbergen, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Postbus 6521, 6503 GA Nijmegen; maja.roodbergen@sovon.nl

Harvey van Diek

Voor het aanvaarden van soorten – als de Siberische Taling (hier op 6 februari 2010 te Almelo) zijn de regels aangescherpt

RECENTE CDNA-BESLUITEN

Op de zomervergadering van de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) op 22 augustus 2010 zijn de volgende besluiten genomen. De Dutch Birding Association (DBA) en de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU) hebben aangegeven dat beide organisaties – conform de in het verleden gemaakte afspraken – graag willen dat de namen van nieuwe leden aan hen worden voorgelegd. Het betreft hier een formele procedure en het is niet de bedoeling dat beide organisaties zich nadrukkelijk gaan bemoeien met het personeelsbeleid. De drie meest recent toetgetreden leden, Rob van Bemmelen, Frank Neijts en Roy Slaterus, zijn inmiddels door beide organisaties als nieuw lid geaccepteerd. Doordat Ruud Brouwer aftrad was zijn plek als regiocoördinator van Noord-Holland vacant. Afgesproken is dat Rob van Bemmelen dit overneemt en dat Frank Neijts de regio Noord-Brabant van Rob overneemt.

Met betrekking tot de escapeproblematiek heeft de commissie het beleid betreffende de soorten waarvoor de 'omgekeerde bewijslast' geldt aangescherpt. Van deze taxa wordt nu geëist dat onomstotelijk bewezen is

dat de vogel geen ring of andere tekenen van niet-wilde herkomst droeg. Deze regel is in het leven geroepen nadat bij een aantal taxa individuen werden gezien die een ring droegen die duidde op niet-wilde herkomst. Als bewijs om deze ongeringdheid vast te stellen voldoen alleen foto's of video-beelden. Dit omdat in het verleden geregeld is gebleken dat vogels die volgens (meerdere) ooggetuigen ongeringd waren, achteraf toch geringd bleken te zijn. Op dit moment zijn er acht soorten waarvoor deze omgekeerde bewijslast geldt, waarvan er twee (nog) niet op de Nederlandse lijst staan (*): Ross' Gans *Anser rossii*, Siberische Taling *Anas formosa*, Bronskopeend *A. falcata*, Buffelkopeend *Bucephala albeola*, Kokardezaagbek* *Lophodytes cucullatus*, Lammergier *Gypaetus barbatus*, Sakervalk* *Falco cherrug* en Jufferkraanvogel *Grus virgo*. Het gevolg van deze aanscherping is dat van alle gevallen van de soorten waarvoor de omgekeerde bewijslast geldt foto's en videobeelden zullen worden onderzocht. Afgesproken is een oproep in Dutch Birding en op websites te plaatsen om van bepaalde gevallen in het CDNA-archief ontbrekende foto's of videobeelden te

verkrijgen waarmee de ongeringdheid is vast te stellen. Er is verder afgesproken om bij een potentiële nieuwe soort voor Nederland meer systematisch dan voorheen door de CDNA te laten bestuderen of die soort in staat wordt geacht om hier als wilde vogel te komen. Als eerste komen daarvoor Rosse Fluiteend *Dendrocygna bicolor* en Kokardezaagbek in aanmerking.

De Kaspische Plevier *Charadrius asiaticus* van Texel, Noord-Holland, en de Taigastrandloper *Calidris subminuta* van de Vreugderijkerwaard bij Zwolle, Overijssel, beide in oktober 2009, zijn in de vergadering als nieuwe soorten voor Nederland bekrachtigd.

Naar aanleiding van een aantal recente waarnemingen van 'Oranjesterblauwborsten' *Luscinia svecica* waarbij blijkt dat Blauwborsten met een oranje borstvlak voor verwarring kunnen zorgen met Roodsterblauwborst *L. s. svecica* is besloten om alle gevallen van Roodsterblauwborst te herzien. Voor aanvaarding komen alleen voorjaarsmannetjes en vangsten waarbij de maten overeenkomen met dit taxon in aanmerking.

Vanwege de aanwezigheid van een metalen wing-clip in de vleugel van de Grote Tafeleend *Aythya valisineria* van Castricum, Noord-Holland, vanaf januari 2003 tot ten minste november 2009, is besloten om dit geval af te wijzen waardoor de soort van de Nederlandse lijst verdwijnt. Hoewel de herkomst van de wing-clip niet met zekerheid is achterhaald (deze kan zijn aangebracht zowel bij een in het wild gevangen vogel als in gevangenschap), concludeert de CDNA dat deze vogel met zekerheid in mensenhanden is geweest en dat dit in combinatie met de onzekerheid over de herkomst voldoende reden is om het geval niet het voordeel van de twijfel te geven. Indien de herkomst van de wing-clip ooit met zekerheid wordt achterhaald kan de CDNA, uiteraard, eventueel deze beslissing herzien. –

Dick Groenendijk en Willem van Rijswijk